

Kleur de klei

Gedichten aan het begin van een nieuwe eeuw

Peter Noordhoek

Deze gedichten zijn geschreven in het eerste decennium van de nieuwe eeuw. De functie van de gedichten is simpel: het van me af schrijven door het op te schrijven. Teruglezend, is het daarom niet vreemd dat de thematiek donker is. Het maakt de keuze voor een uitvoering in zwart-wit logisch.

Die logica wordt wel doorbroken door momenten van kleur en grijs. Het gaat om het moment dat je vanaf het gangpad een blik werpt op een zonsongang tussen twee wolkenlagen door bij jouw dalende vliegtuig. Het gaat om de kleur van Goudse kaas en blauwe zwaailichten, maar ook om het grijs van een tegel. En soms gaat het gewoon om de kleur van kleur.

De eerste gedichten sluiten aan op de poëzie zoals ik die rond het thema organisatiepoëzie verzamel en schrijf. De gedichten rond politiek en Godsbestaan geven voor mij vooral aan dat niets vanzelfsprekend is en zelfs dat niet.

Er is één gedicht dat als fictie moet worden beschouwd: Marathon. Helaas, mijn maximum ligt (nog) iets lager.

In het afgelopen decennium zijn zowel mijn vader als schoonmoeder overleden. Ik had er graag 'mooie' gedichten over willen opnemen, maar die zijn er niet. Wel gedichten over neergang. Hun levens zijn echter veel meer geweest dan ziekte en einde. Daar haal ik als polderman mijn eigen opdracht uit: kleur de klei. Zie wat er gezien kan worden!

Dank aan de leden van dichtgenootschap Gheraert Leeu voor het meelesen van enkele gedichten. Alle gebreken zijn mijn gebreken.

Peter Noordhoek
7 april 2011

Reacties: dpn@northedge.nl Voor meer: www.northedge.nl/artikelen/

Wattige wolkenkastelen
glijden Technicolor©
langs mijn raam
Waarom zijn wolken altijd anders en
overal ter wereld hetzelfde?
Geen wolk zal zichzelf herhalen
maar doet dat toch steeds
Mijn vliegtuig een kogel
vochtig door bollend niets
geschoten

Zoals ik vroeger aan
het raam wilde zitten is het
gangpad mij nu goed
Sneller weg uit de cabine
Sneller weg uit deze cocon
Sneller weg uit het
snellerwegomhulsel
dat me door de wolken
heeft geschoten
Sneller weg
van waar ik toch naar
toega

dwars door gedroomde
wolkenbollingen heen

Dichter bij kwaliteit

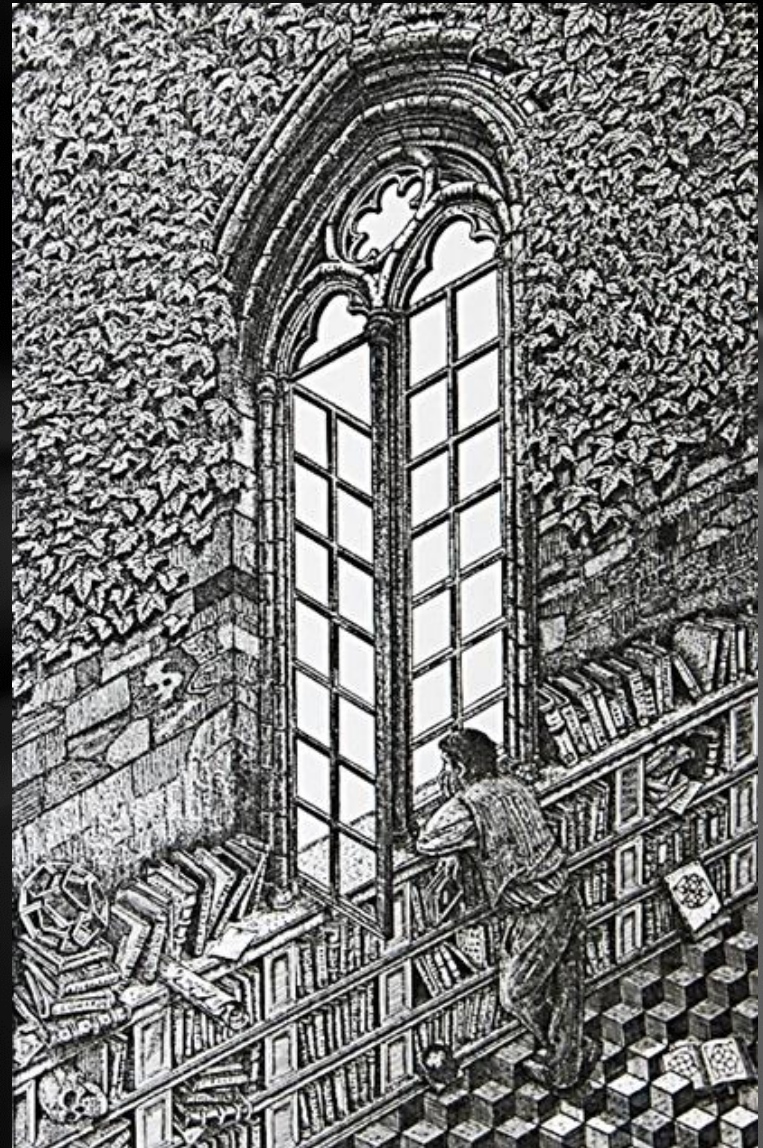
Ik heb nooit gezocht naar kwaliteit
Dacht dat het mij zou vinden
Ik weet niet wat het is
of zou moeten betekenen

Heb er wel veel over gehoord
Maar ben in verwarring gebleven
Dacht dat het iets anders moest zijn
dan braaf beschreven processen
en net niet achterhaalde lessen

Ik kan het ook niet rijmend krijgen
Niet in woorden vangen
als een methode, instrument
Heb het altijd gezien als iets
dat dichterbij mij zou moeten staan
dan normen of statistieken

't Zou dichterbij moeten staan
bij de mensen om wie het gaat
't Zou dichterbij moeten staan
bij de nummers die tellen

Kwaliteit is een open deur
die zo vaak is opengetrapt
dat het is gaan tochten
Het waait te vaak
met de mooie
bedoelingen weg

Witte mannen

Witte mannen weten het niet meer
Miljarden van wat ooit was
smelt weg in miljarden minder
manicures, maatpakken, meezing dvd's
maandelijkse aflossingen, Nintendo's
margeregelingen, hypotheekbetalingen
salarissen, leningen, ontstressvakanties
vriesmaaltijden, dakpannen en
parttime huwelijken

Het kan de regen zijn, het kan iets anders zijn
waarmee ze opkijken naar hun glazen torens
inmiddels weer vele miljarden minder
forenzenritten, modelschetsen,
modewoorden, medewerkers
tevredenheidsonderzoeken
rijker dan voordat de zon
op uurbasis werd gehoord

Witte mannen zijn niet zo machtig meer
zolang macht aan geld wordt
gemeten en wat dat koopt
aan jacuzzi's met geurtjes
en gekleurde spotjes
verbonden met slanke boomers
in een lounge klimaat

Wou dat witte mannen
niet zo bleek waren
bibberend en klein
toen ze door hun moeders
uit bad werden gehaald
en met de handdoek
achter de oren
droog werden
gemaakt

Los lopend neerkomend
Zwevend voorbij
de bal van elke voet
Het ritme van je zelf
Het ritme van de massa
Alles gaat vanzelf
Alles gaat vanzelf

Zon flitst in je ogen
Zweet vervangt de kou
Zwenkend, versnellend
langs je medelopers heen
Tot een steeds zwaarder
gevoel opstijgt
uit je rollende voeten

Soms een ritme
Soms ritmeloos
Rollende voeten worden
stampende voeten
platte voeten
lege voeten
benen
heupen
armen
hoofd

Spiere die anders
buitenspel blijven
claimen diep in je longen
de lucht
die je voor elke stap
nodig hebt
nodig hebt
nodig hebt

Een waas van mensen
klapt je verder
Kramp dreigt je
bij de kuiten te pakken
Maar niets leidt af
van de beweging
been voor been
beweging
hand voor hand
beweging
been voor been
beweging ...

De verlossing
van een finishlijn
Wezenloze vreugde
Het begin van echte pijn
Voldoening van het volbrachte
De leegte van het niet meer
aan het rennen zijn

Marathon

McCormack en ik

Ik zet stappen glad op
hard gevroren kades en
hoor stemmen als echo's
boven **sneeuw**gedempte schoenen
mijn dak doordringen

Ik ben buiten toch in slaap
de dekens zacht als sneeuw
maar warm als de poes
die dicht bij mij ligt
omdat ze wel beter weet

dan de witte weg te gaan
van de jongen en de man
in het boek als in het echt
een kou zo zwaar
het denken bevroest

Ooit wel eens een Jaar ontmoet,
gekust (3x), de hand gedrukt?
En, beviel 't?

Was hij (of is 't een zij?)
net zo oud als jij? Kwam er
steeds een jaartje bij elk Jaar bij?

Was het Jaar fief, sportief, lief,
net als jij? Of ouder, slomer,
saaier dan jij?

Was het Jaar net zo blij als jij
met steeds weer een
ander, beter Jaar er bij?

Of is elk Jaar een dief? Dief
van volle haren. Dief
van lijf en lief?

En stel dat jij een Jaar was
en dus maar een jaar had, zou jij
dan blij zijn met dat Jaar?

Of zou je zeggen:
't Is maar een Jaar
Snel begonnen, nog sneller klaar?

Wij zijn het Jaar, wij zijn elkaar
Wij zijn zo oud als we ons ontmoeten
Elke keer weer jarig als we elkaar begroeten

Er is een sluier over de
gedachten aan morgen en
dat bevalt niet slecht

Het niet willen weten
beschermt geraffeld tegen
een verloren gevecht

Hoor hoe gedachten kloppen
aan de deur van mijn besef

De **tegel** zeilt asflippend
scherventrekkend door de ruit
Een statistiek groeit
roodkervend door een huid

Het stuur breekt de polsen

Kinderen stuiteren van het viaduct

De stoel vouwt de ruggengraat

Een 'jij durft!' waait weg

Een voorhoofd bestaat niet meer

'Dit doen we nog een keer!'

Zwaailichten vinden de auto
1 minuut binnen de norm
Blauw zwaait de wereld
over kreukels en tegelgruis

De zee trekt Zuid-Holland strak
Stranden markeren gele duinen
en dijken met daarachter volgebouwd
groen dat in een vlakke kuil zich uitrolt
richting in veen zinkend achterland

Bollenland vecht tegen bouwbehoefte
Plat polderland wacht om met files te worden gevuld
In wegen gekaderd Alphen en Gouda bewaken een oosten
waarin we allen zoeken naar ons groene hart
om het te vinden in Waarden vol vaste waarden

Ondertussen krabben kassen richting Rotterdam
en varen schepen die stad in een visgraat los
met metalen torens er langs als stille wachters
boven het land van Maarten 't Hart
en een door forenzen ingenomen delta

Niemand kan Zuid-Holland claimen
we hebben het allemaal van elkaar afgepakt
Maar niemand kan het ons ook ontnemen:
de zee, de duinen, de polder
de dijken, het veen, het groen

Enkel Utrecht - Enschede

In de trein van Utrecht naar Enschede
drum ik zachtjes met de treinslag mee
'k Maak soms een misslag in een bocht
maar dat is te herstellen op zo'n lange tocht
Het ritme van de trein trilt mij steeds weer mee
taboem, taboem, heel de weg van Utrecht naar Enschede

Balkenende en ik

Hij had mij kunnen zijn
en ik hem
Opgevoed in hetzelfde verhaal
dezelfde opgeschoren koppen taal

We weten
hoe de wind over de polder waait
en fietsten
soms mee, maar meestal
stevig
tegen de tijdgeest in

Toch zijn onze wegen
niet dezelfde geworden
Hij de leider, ik een diener
Hij het gezicht, ik een ziener

Maar beiden zijn we uit dezelfde wind geboren
hebben meer gewonnen dan verloren
en namen anderen met ons mee
weerstribbelend
tegen de tijdgeest in

In de schaduw van ego's
leg ik mijn lijnen neer
ontrol mijn visies

soms zie ik een **vonk** in hun ogen
voor ze weer vernauwen

Hij is een passant van de macht
Loopt langs randen, praat heel zacht
in verborgen oren, geloken ogen
van degenen die hem net genoeg mogen
om met een halve lach te luisteren
naar de dwaas die de juiste
domme dingen drukloos
zeggen mag

'Bloed aan je handen!' 'Bloed aan je handen!'
zo schreeuwt het comité
meer gezellig dan verontwaardigd
bij de ingang van het theater
waar de **partij**receptie plaatsvindt

Rustig stap ik langs
het democratisch ritueel
Zonder pasje mag ik binnen
Herkennen ze mij aan mijn jasje - dasje
of zien ze bloed aan mijn handen?

Kaas en krantenkoppen

Wandel rond Markt en St. Jan
Ga van cafés en kermis
naar hoge vensters en stille omgang
Pak zo in één keer een kleine stad
in haar eenheid en spanning

Of ga – als het moderner mag
van Binnenstad naar Oosterwei
van baksteen naar spanbeton
En begrijp dan beter
waarom we een stad van
kaas en krantenkoppen zijn

Maar ik wil meer zijn
dan het beeld waarin ik woon:
OK, ook ik spreek over *Gooda Cheese*
En ontken niet dat mijn stad in
eigen land een steen in
een sneeuwbal is

Maar ik wil volledig zijn
Meer dan wat clichés
Geef me de couscous van
fiets-, Volvo- en bestelbuswijken
Van halfhoge kantoordozen in een
gekromde snelweg geklemd
En een glimlach bij de overlast
van zondagmiddagmuziek
in het Houtmansplantsoen

Nee, wees niet bang. Ik vergeet de
realiteit niet van brallende Hollanders
verdwaald op een Haven
Noch van die weggegriste laptop
op de Karnemelksloot
Maar niets dat daar nieuw aan is
Niets dat niet hoort en stoort
tussen Markt en St. Jan

- 0 -

Gouda is een stad
die je nergens hoeft uit te leggen
Ook ik schenk een stroopwafel bij de koffie
En doe de deur achter mij op slot
Maar waarom zou ik mij beperken
tot dat ene beeld waarin ik woon?

Ik ga me niet voor waar ik woon verstoppen
Ben meer dan kaas en krantenkoppen

Zwarte vlekken zwenken boven mijn hoofd
worden vogels, pixels, maken een ovaal,
ellips, parabool geheel van
spreeuwen boven mijn hoofd

Ze zwenken naast mijn hoofd,
links, rechts ervan, er achter,
in het zicht, uit het zicht
om dan ineens vanachter het dak
over mijn hoofd en voor mijn ogen heen
als een storm van vlekken
neer te vallen
in onze tuin
in onze boom

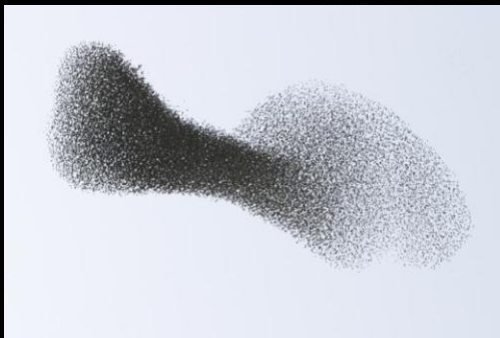
de verzwolgen zwerm twittert na
duizenden bladeren onttrekken
honderden spreeuwen
aan het oog
en alleen wat takken trillen na

Verwondering wordt verwarring
als ik me afvraag wat ik heb gezien
en of ik het wel echt heb gezien
Waarom onze boom? Waarom
deze vlucht? Is er een leider
of juist geen? En vliegt elke
vogel samen of juist
samen alleen?

Ik ben van buiten naar
boekenkast gegaan, heb
verwarring bestreden met kennis
patronen ontleed tot regels
En dat zijn er dan drie:
vlieg zo snel als de spreek nabij
zoek het midden van de zwerm
en vlieg nabij, maar vrij

Drie regels voor leiderloos vliegen
Drie regels voor een zwerm
Drie regels voor zwenken
verzamelen, draaien,
stijgen, dalen
en samen
verdwijnen in onze boom

- o -

Zou het zo ook gegaan zijn in Cairo?
Zwermen mensen die de dagelijkse
dingen doen die mensen doen
En die dan gaan lopen, bussen,
rijden richting de stad,
elkaar zien, toelachen,
bijbenen, handen geven
en opeens en
als vanzelf
verzamelen
op het Tahrirplein?

Wie was de eerste die dat deed?
Wie had de gedachte dat dit
het was wat moest gebeuren?
Of was het niet iemand
maar iemanden?
Iemanden met een
Face, een tweet
een digitale aanraking
in minder dan 140 tekens?

En was alles daarna niets
meer dan een leiderloze
spreeuwendvlucht?:
Ga zo snel als de mensen nabij
Zoek het midden van de stad
En blijf nabij, maar vrij

- o -

*Spreeuwen blijven iets van
twee, drie weken in een boom
en vliegen daarna weer heen
Mensen bezetten in 2011
twee, drie weken een plein
en dan gaat een heerser heen*

Nia-gara

Vuurpijlen kleuren Gods
eigen wastafel kauwgomballen
blauw, rood, roze
Het donderend geluid
teruggebracht tot twee
getemde waterstromen
ingekapseld in cement,
nougat, hamburgers en
milkshake – vanille, chocolade,
aardbeien en frambozen –
ook Extra Large

Mijn handen kappen
als oogkleppen de
toeristenkanker af
Wie zag dit eerst?
Voelde zich klein en
uitverkoren tegelijk?
Wie wist mij en
mijn tijdgenoten weg
en laat God weer Zijn
handen in onschuld wassen?

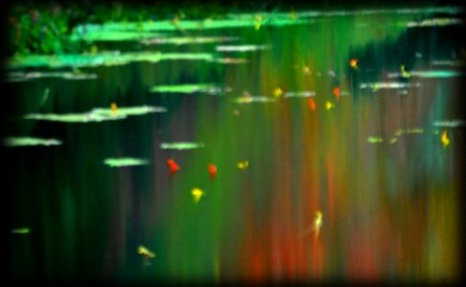

Op een dag, ik speelde toeristje
Op een berg, ik had lang gelopen
Viel een schaduw schuin op mijn pad

Ik keek omhoog, met tegen de zon in geknepen ogen
en zag een kruis door geloken takken heen
Zonnevlekken, vermoeide benen en dito hoofd
vingen het beeld op zoals het was bedoeld:
een boodschap van boven, een teken van God

Toen schudde ik mijn hoofd
en verklaarde mijn lot
uit zonnevlekken, vermoeide benen en dito hoofd

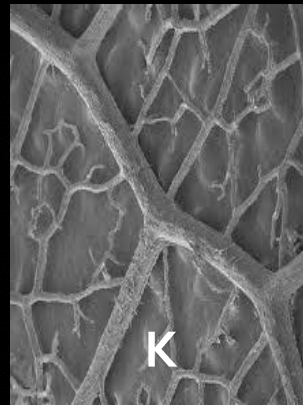
Met mijn hand boven mijn ogen keek ik het kruis weer aan
zag rauwe steen met groene randen
een vage Christus, gespreide armen, handen
en gaf mijn glimlach
aan wat steeds weer wordt gezien, geduid, geloofd

Eens heb ik het leven aangezien
en God gezegd dat het niet was aan te zien
Ik zei dat ik gedroomd had van een beter leven
en Hem kon vertellen hoe Hij dat vorm moest geven

Op Zijn verzoek ben ik toen tot God gekomen
en vertelde Hem over al mijn dromen
Maar Hij joeg die dromen de winden na
want Hij zei: Ik ben geen God als Ik besta

Ik kan jou nimmer geven
wat jij zelf niet kunt maken van het leven
Dat leven had jij altijd al
Het is waarom Ik met je daden samenva

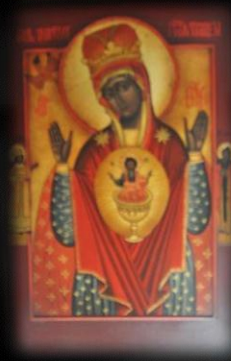

Fractals in de lichaamstaal:
prachtige verbindingen breken
in takken, clusters uiteen
Verspreiden zich in weefsel
een klier, een bot, een been
De lijnen van een leven
eten zich op en spuwen
gal en haren, boven ogen
die pijn doen van het knijpen
en kijken, moeten kijken
voorbij dat woord heen
de **dood** in en
begrijpen niet dat wat zich
delen kan zich ook ontleden kan
fractie bij versnellende fractie
verbreken kan
eindigen kan
eindigen zal
einde zal
einde

Ere zij God trilt moedig
over het Doelenconcert heen door een deur
Geborduurde schilderijen bewaken rijen
rollators en blokkeren elke gedachte
aan haast

Dochter verschoont moeder en
een laatste schaamte doet mij naar
de gang verdwijnen waar een zuster
met een woord achterom een deur in gaat
gehaast

Eerste Kerstdag vergaat als een deodorant
over te zoet gestolde geuren. Onbestemd
maak ik mij klaar om te ontsnappen en
bedenk dan dat iedereen dat hier doet
Haast

De huid grauw, de handen klam
een polsslag fluttert, adem rochelt
onder een strelende, warme hand

Rauwe ogen, slappe haren
opengevallen mond en vale lippen
worden vol geduld gedept, bevochtigd

We waken, wachten, gapen, waken
vier volle dagen en één nacht lang
tot adem stukt en liefde blijft

Kleur de klei

Leg licht op donker

Toren boven handen uit

Glij en maak ribbels vingerbreed

Druk de klei omhoog

omlaag

opzij

Vorm een schaal, vaas

vangend iets

in vuur

Verkleur tot zonlicht,

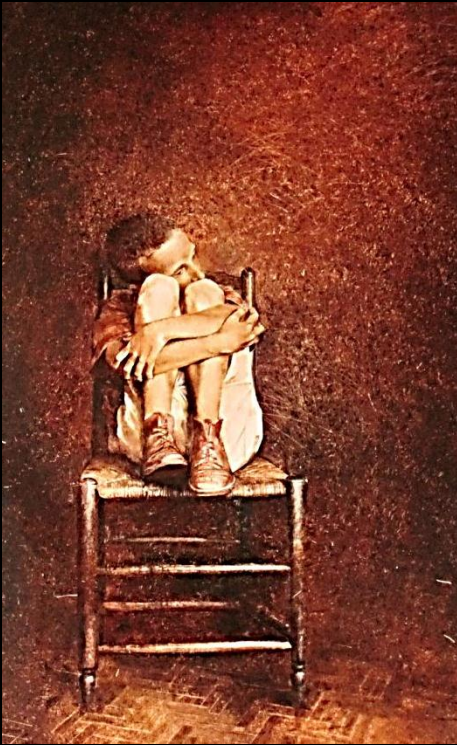
onschuld, verdriet

Doe alles dat

nuttig is

nuttig voor niets

Vlucht	2009
Dichter bij kwaliteit	2004
Witte mannen	2008
Marathon	2009
McCormack en ik	2010
Jaar	2010
Sluier	2008
Tegel	2004
Zuid-Holland	2007
Enkel Utrecht – Enschede	2001
Balkenende en ik	6-6-2010 17:00
Bloed aan je handen	2004
Passant van de nacht	2003
Schaduwman	2007
Kaas en krantenkoppen	2010
Spreeuwenvlucht en Tahrirplein	2011
Nia-gara	2005
Schaduwkruis	2008
Ik ben geen God als ik besta	2000
K	2004
Haast	2007
Einde	2008
Kleur de klei	2010

Illustraties:

Voorkant: Taras Loboda - Spring Japanese Garden. Bel., 2003 (bewerkt bij andere gedichten)

Dichter bij kwaliteit: repro uit Hertogelijk paleis te Gubbio, It., ca. 1476-1480

Sluier: Bistra Bakalova. Bul., 1995

Ik ben geen God als ik besta: Peter Westcott – Emental Drift, UK, 1998 (bewerkt)

Einde: Znanemie, - Moeder Gods. NL., 1991.

Deze pagina: Andrej Zadorine - Zittend jongetje. Bel., 2003

Bovenstaande illustraties komen uit eigen bezit. De foto's komen uit Google images en zijn voor zover ik na heb gegaan vrij van copyright.